

NOGULDĪJUMI

Ekonomika,
I.Ozola

Kas ir noguldījums?

Noguldījums ir naudas glabāšana kredītiestādē uz noteiktu vai nenoteiktu laiku ar noteiktiem procentiem

Kāpēc noguldījumi ir izdevīgi?

1. Skaidras naudas turēšanai ir lielas alternatīvās izmaksas – neiegūtie noguldījuma procenti
2. Noguldījumus uzskata par samērā drošiem. Līdz 100 000.00eur apdrošināti
3. Ekonomikas lejupslīdes laikā ļoti ienesīgi. 2009.gadā – 12%
4. Noguldīšanai nav papildus izmaksu, var izdarīt neizejot no mājas
5. Ļauj veidot «drošības spilvenu»
6. Noguldot naudu bankā, var palielināties naudas piedāvājums – var izsniegt vairāk kredītus, pieāvāt zemākus %. Noguldījumi ir nozīmīgākais banku naudas avots (65% no pasīviem)

Noguldījumu veidi

Noguldījumi ir veids kā bankas piesaista brīvos naudas līdzekļus!

Noguldījumu veidi:

- Pieprasījuma noguldījumi jeb beztermiņa noguldījumi;
- Termiņnoguldījumi;
- Krājnoguldījumi.

Pieprasījuma noguldījums jeb beztermiņa noguldījums

Klienta priekšrocība, noformējot beztermiņa noguldījumu ir tāda, ka viņš var izņemt no bankas savu noguldījumu jebkurā laikā. Savukārt bankām ir jāērēķinās, ka noguldījumus klients var izņemt jebkurā laikā, tāpēc šo naudu nevar izsniegt ilgtermiņa kredītos.

Tieši tāpēc pieprasījuma noguldījuma procentu likmes ir nelielas.

Termiņnoguldījumi

Termiņnoguldījums ir noguldījums ar nemainīgu procentu likmi uz noteiktu termiņu vai uz nenoteiktu laiku ar noguldītāja iepriekšēju pieteikumu par izņemšanu.

- **Termiņnoguldījums uz noteiktu laiku** - bankām ir pienākums izmaksāt uzkrātos procentus termiņa beigās. Ja noguldījums tiek izņemts pirms termiņa, tad banka lūdz to brīdināt 7 - 10 darba dienas pirms naudas izņemšanas, kā arī klients zaudēs uzkrātos procentus un, iespējams, vēl maksās soda naudu.
- **Termiņnoguldījums uz nenoteiktu laiku** ar noguldītāja iepriekšēju pieteikumu par izņemšanu - klientam ir tiesības izņemt savu noguldījumu no bankas iepriekš banku brīdinot.

Klients zaudē prasījuma tiesības pret banku, ja **60 gadu** laikā ar noguldījumu nav veikti nekādi darījumi.

Krājnoguldījumi

Krājnoguldījums ir noguldījuma veids ar noguldītāja tiesībām palielināt noguldītu summu.

Noguldījumu procentu likmes

Noguldījumu procentu likmes ietekmē vairāki faktori:

- Ja vairāk bankai ir vajadzīgi piesaistītie līdzekļi, jo noguldījumu procentu likmes ir lielākas;
- Noguldījuma veids - termiņnoguldījumiem procentu likme ir augstāka;
- Jo ilgāks noguldījuma termiņš - jo augstāki procenti;
- Jo retākas noguldījuma izmaksas, jo procentu likmes augstākas;
- Ja naudas piedāvājums ir liels, noguldījuma procenti zemāki.

Vienkāršā procentu likme

Komerccbankas noguldījumu procentu aprēķināšanai izmanto divas metodes:

$$S = N(1 + ni)$$

S - Termiņa beigās izmaksātā summa;

N - Noguldījums;

n - periodu skaits;

i - noguldījumu procentu likme (decimāldaļskaitlis)

Saliktā procentu likme

$$S=N(1+i)^n$$

S - Termina beigās izmaksātā summa;

N - Noguldījums;

n - periodu skaits;

i - noguldījumu procentu likme
(decimāldaļskaitlis)

Procentu maksājumus var aprēķināt šādi:

Procentu maksājumi

=

$$\frac{\text{noguldījums} \cdot \text{noguldījuma dienu skaits} \cdot \text{procentu likme}}{365 \cdot 100}$$

Piemērs:

Līga un Jānis nogulda bankā 1000 eiro uz 5 gadiem ar gada procentu likmi 3,5%.

Līgai aprēķina vienkāršos procentus, bet Jānim - saliktos.

Cik lielu summu saņems pēc 5 gadiem Līga un Jānis?

$$\text{Līgai banka izmaksās: } S = N(1 + ni) = 1000 \cdot (1 + 5 \cdot 0,035) = 1175 \text{ eiro}$$

$$\text{Jānim banka izmaksās: } S = N(1 + i)^n = 1000 \cdot (1 + 0,035)^5 = 1187,69 \text{ eiro}$$

Jānis saņēma par 12,69 eiro vairāk.

Noguldījuma veidu salīdzinājums

Nosaukums	Procentu likme	Naudas izņemšana (bez soda naudas)	Iemaksu veikšana	IIN piemērošana (10%)
<i>Pieprasījuma noguldījums</i>	Mazākā nekā termiņnoguldījumam	Pēc nepieciešamības	Var veikt	Jā
<i>Termiņnoguldījums uz noteikto laiku</i>	Lielākā nekā pieprasījuma noguldījumam	Pēc līguma termiņa beigām	Var veikt	Jā
<i>Strukturētais noguldījums</i>	Piesaistīta noteiktam pasaules biržas indeksam	Pēc līguma termiņa beigām	Veikt nevar	Jā

Veidot uzkrājumus ir ļoti noderīgi – tādējādi iespējams radīt drošības spilvenu negaidītiem izdevumiem, nodrošināties ar līdzekļiem lielākiem pirkumiem vai izglītībai un, galu galā – sasniegt finansiālu neatkarību. Taču, rodoties uzkrājumiem, cilvēki arvien vairāk sāk interesēties par veidiem, kā uzkrāto naudu labāk pārvaldīt. Iespējas ir dažādas, taču viens no drošākajiem un pārbaudītākajiem variantiem ir naudas noguldījumi bankā. Bet, pirms veikt noguldījumu, nepieciešams iepazīties ar šī finanšu pakalpojuma specifiku.

Kāpēc par noguldījumu uz ilgāku termiņu tiek maksāti augstāki peļņas procenti?

Piemērs noguldījumu likmēm

Min. summa / termiņš	EUR 150	USD 200	GBP 100	AUD 200	RUB 10 000
1 mēn.	—	—	0.20%	1.40%	3.00%
3 mēn.	—	—	0.30%	1.50%	3.50%
6 mēn.		0.90%	0.40%	1.60%	4.00%
9 mēn.	—	1.00%	0.50%	1.70%	4.50%
1 g.	0.15%	1.30%	0.70%	1.90%	5.00%
1.5 g.	0.20%	1.40%	—	—	—
2 g.	0.25%	1.60%	0.90%	2.00%	5.00%
3 g.	0.55%	1.80%	1.00%	2.20%	5.00%
5 g.	0.80%	2.00%	1.20%	2.50%	5.00%
7 g.	1.00%	2.30%	—	—	—

- katrai finanšu iestādei ir noguldījumu politika un tā patstāvīgi nosaka noguldījumu procentu likmes. Parasti to lielums atkarīgs no noguldījuma **apjoma, termiņa, valūtas un citiem faktoriem**. Noguldījuma piesaistītājam un Tev jāvienojas par procentu likmi un tās izmaksāšanas kārtību abpusēji parakstītā līgumā;
- ja līgumā nav noteikts citādi, tad parasti par procentu aprēķināšanas laika periodu tiek pieņemts noguldījuma kalendāro dienu skaits, pieņemot, ka gadā ir **360** dienas;
- parasti ir tā – jo lielāks noguldījums un garāks noguldījuma termiņš, jo **lielāki būs Tavas peļņas procenti**;
- procentu likme var būt **fiksēta** uz visu noguldījuma termiņu vai **mainīga** saskaņā ar Tavu noslēgto līgumu. Ja likme ir fiksēta, tad Tu varēsi uzreiz aprēķināt, cik saņemsi noguldījuma līguma beigās;

- Tev ir iespēja izņemt noguldīto naudu arī pirms termiņa, bet tad jāērēķinās ar to, ka Tu vari zaudēt uzkrātos procentus vai var pat tikt aprēķināta soda nauda, un Tu saņemsi atpakaļ **mazāk naudas**, nekā biji noguldījis. Parasti šādā gadījumā būs nepieciešams iepriekšējs pieteikums par noguldījuma pirmstermiņa izņemšanu, bet nosacījumi ir atkarīgi no Tava noslēgtā līguma ar konkrēto finanšu iestādi;
- ja procentu likme tiek pārskatīta katra mēneša 5. datumā un tiek aprēķināta kā viena mēneša EURIBOR (starpbanku darījumu procentu likme) +1%, tad Tu nevarēsi noguldījuma līguma slēgšanas brīdī aprēķināt savu ieguvumu, jo tas būs lielāks vai mazāks atkarībā no starpbanku procentu likmēm noguldījuma līgumā paredzētajā pārskatīšanas datumā;
- 2010. gada 1. janvārī stājās spēkā grozījumi likumā „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli”, saskaņā ar kuriem no **fizisko personu** (Latvijas un ārvalstu klientu) ienākuma no kapitāla un kapitāla pieauguma tiek **ieturēts nodoklis**. Latvijā nodokļa likme ienākumam **no kapitāla** ir noteikta **10%** apmērā, kapitāla **pieaugumam 15%** apmērā. Nodoklis tiek aprēķināts **no** nopelnītajiem **procentiem**, nevis no noguldījuma pamatsummas.

Kas Tevi aizsargā?

Saskaņā ar Noguldījumu garantiju likumu Latvijas valsts garantē Tavu noguldījumu izmaksu iespējamā nepieejamības gadījumā līdz **100 000 eiro** katrā Latvijas bankā un kooperatīvajā krājaizdevu sabiedrībā.

Banku noguldījumu drošība

Jau 1995.gadā pēc bankas «Baltija» bankrota tika veikti pasākumi, lai uzlabotu komercbanku drošību, uzraudzību un aizsargātu naudas noguldītāju intereses. Likums par kredītiestādēm noteica:

- Lielāku banku dibināšanas pamatkapitālu;
- Riska darījumu apjomu kopsumma nedrīkst pārsniegt 25% no kredītiestādes pašu kapitāla;
- Banku līdzdalība uzņēmumā, kas nav banka, nedrīkst pārsniegt 15% no pašu kapitāla
- Bankām regulāri jāsniedz pārskats par savu darbību;
- Sāka apdrošināt noguldījumus;
- Kopš 2008.gada ir izveidots kredītņēmēju reģistrs.

TIME TO SAY
GOODBYE